

Berit Lodhammar

Mitt Kungsholmen

Minnen från 1940-talet

Förord

Då jag i 70-årsåldern blivit ensamboende för första gången bestämde jag mig för att flytta tillbaka till min barndoms trakter vid Fridhemsplan på Kungsholmen. Flera av de hus jag bott i på 1930-40-talet var rivna men mycket var sig ändå likt. Kungsholmen har fortfarande en blandad befolkning, tätt med småaffärer och överallt är det nära till vatten.

Jag var ju barn under krigsåren vilket präglade tillvaron mycket då med ständiga besök i skyddsrum, ransonering och hästkärror överallt. Ett fåtal bilar fanns, oftast med gengas, men i stort sett var det ganska ofarligt även för små barn att ensamma vandra omkring i omgivningarna.

Så kände jag ett behov att berätta för mina efterkommande om hur det var på den tiden i förra seklet. Därför skrev jag denna skildring av barndomsmiljön.

Ett stort tack till min son Christoffer Dahl som hjälpt mig otroligt mycket med själva utformningen av boken!

Stockholm, oktober 2022

Berit Lodhammar

Lägenheten

I vår nya lägenhet på S:t Eriksgatan 44 hade långt tidigare Anders Dahlman, den siste riksbödeln bott. Det fick vi veta av våra grannar som bott i huset sedan sekelskiftet. Dahlman dog 1920 och vi flyttade in 1940. Sista avrättningen utförde han 1910 med giljotin på Långholmen.

Ja, en ståndsmässig lägenhet är det jämfört med vår tidigare etta mot en fabriksgård. Här finns fyra stora fönster mot gatan och två rum. Finingång med glasade dubbeldörrar och en köksingång med vedlår innanför. Huset är helt omodernt. Inga element, inget varmvatten, vedspis med kupa och kakelugnar i rummen. Till skillnad mot gårdshuset som har dasslänga på gården har vi faktiskt en toastol i en skrub, inget tvättfat. Tvättade oss ordentligt gjorde vi i en balja på köksgolvet. Vattnet

värmdes i en mässingslavoar instucken i vedspisen. Den putsades jämt, glänste som en sol till skillnad mot diskbänken som var klädd med grådaskig zinkplåt, gick inte att få blank.

Sportpalatset, 1956 (Foto A. Magnusson, Pressens Bild)

Skulle vi bli riktigt rena gick vi till det nya Sportpalatset vid S:t Eriksbron fem minuter bort. Kostade 90 öre, då fick man ett litet bo av träull med en tvålbit i. Bastu och stor

vacker simhall. Jag saknar fortfarande gamla Sportis. Mamma och jag hade alltid sällskap dit när jag var liten, senare blev det med kompisar. Varken hon eller jag kunde simma men vi lärde oss tillsammans i småbarnsbassängen. Någon enstaka gång vågade sig mamma också till stora simbassängen. Jag blev så småningom en passionerad simmare, hoppade från de höga trampolinerna.

I den nya lägenheten fick jag ett eget rum, det var ju en tvåa. Så "eget" var det kanske inte men jag kunde stänga en dörr om mig. Den öppnades nästan aldrig när jag väl sagt god natt. Varje morgon skulle sängen bäddas upp, sängkläderna läggas i en garderob bredvid och sängen skjutas ihop, då såg den ut som en pall. Alla mina saker, docka, docksäng och nalle skulle också pressas in i garderoben. Ibland bjöd mamma vänner på kaffe i lilla rummet och då skulle allt vara fint.

Föräldrarna sov i en grön bäddsoffa i det stora rummet. Oftast bara mamma eftersom pappa var krigsplacerad på

olika radiostationer i Norrland och nästan aldrig hemma. Där inne syntes på dagarna heller inget spår av sovande. Det kom att dröja tills jag flyttade hemifrån innan jag fick en säng man kunde lägga sig på för att till exempel läsa en bok på dagen.

En mardröm

Valen öppnar gapet
Slukar båten och oss
Pinocchio skriker
och jag med

Vaknar med ett ryck
fick ju inte somna
varje natt kom valen
sen vi sett filmen på Draken
med ens hör jag
pappas röst från stora rummet
Han har kommit hem!
Öppnar dörren och störtar ut

Mamma i nattlinne
för mig tillbaks i sängen
det var inte pappa
som försvann ut genom köket